

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного
управління та національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та
публічного управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

Заворотнюк Сергій Леонідович

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК 351

(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Публічне управління інфраструктурними проєктами

(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»

(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

С.Л. Заворотнюк

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи

Іванюк Ольга Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

к.е.н. доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Житомир – 2021

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління
за результатами попереднього захисту:

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № _____ від «_____» березня 2021 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Якобчук В.П.
(прізвище ,ім'я, по батькові)

«_____» березня 2021 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____ захистив (ла)
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:
сума балів за 100-бальною шкалою _____
за шкалою ECTS _____
за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ - _____
(науковий ступінь, вчене звання)
батькові

_____ (підпис)

Пугачова Н.С.
(прізвище ,ім'я, по

АНОТАЦІЯ

Заворотнюк С.Л. Публічне управління інфраструктурними проєктами – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». – Поліський національний університет, 2020.

В роботі здійснено узагальнення теоретичних положень й практичних питань стратегічного планування соціального розвитку, актуальність його запровадження на сучасному етапі розвитку України, сутність та складові цього процесу. Охарактеризовано нову систему планування розвитку соціальної інфраструктури регіону, досліджено особливості здійснення стратегічного планування на регіональному рівні, висвітлено алгоритми розробки та реалізації стратегічних програм розвитку регіонів.

Ключові слова: державна політика, соціальна інфраструктура, регіон, програми розвитку, «Велике будівництво», стратегічне управління.

SUMMARY

Public management of infrastructure projects. - *Qualification work on the rights of the manuscript.*

Qualification work for a master's degree in specialty 281 "Public Administration". - Polissya National University, Zhytomyr, 2021.

The paper summarizes the theoretical provisions and practical issues of strategic planning of social development, the relevance of its introduction at the present stage of development of Ukraine, the essence and components of this process. The new planning system of development of the region social infrastructure is characterized, features of realization of strategic planning at the regional level are investigated, algorithms of development and realization of strategic programs of development of regions are covered.

Key words: state policy, social infrastructure, region, development programs, «Big construction», strategic management.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ РЕГІОНУ	7
1.1. Сутність регіональної соціальної політики	7
1.2. Поняття соціальної інфраструктури регіону та її складові	9
1.3. Повноваження регіональних органів влади в сфері управління соціальною інфраструктурою	12
РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ РЕГІОНУ	16
2.1. Стратегічне управління дорожньою інфраструктурою регіону	16
2.2. Характеристика елементів системи управління закладами освіти і культури регіону	19
2.3. Аналіз елементів системи управління закладами охорони здоров'я в регіоні	23
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ РЕГІОНУ	27
3.1. Стратегічні пріоритети розвитку соціальної інфраструктури регіону	27
3.2. Основні проблеми соціальної сфери та шляхи їх вирішення	29
3.3. Програмування розвитку регіону: соціально-економічний аспект	33
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	38
ДОДАТКИ	43

ВСТУП

Актуальність теми. Створення оптимальної соціально-економічної інфраструктури регіону неможливе без розробки документів стратегічного розвитку територій в інтересах підвищення ефективності просторової організації економіки регіонів і міжрегіональних взаємодій.

Інфраструктура є важливою складовою економіки, що забезпечує ефективність функціонування всіх секторів національного господарства і створення умов життєдіяльності населення. Розвиток інфраструктури - ключовий фактор підтримки довгострокового економічного зростання будь-якої країни. Цим обумовлюється актуальність дослідження

Мета дослідження – дослідити стратегічне управління соціальною інфраструктурою Житомирщини

Для досягнення поставленої мети в курсовій роботі визначений ряд взаємопов'язаних **завдань**, основними з яких є:

- розглянути сутність регіональної соціальної політики;
- дослідити поняття соціальної інфраструктури регіону, визначити її складові;
- здійснити огляд повноважень регіональних органів влади в управлінні соціальною інфраструктурою;
- здійснити аналіз стану стратегічного управління соціальною інфраструктурою;
- проаналізувати елементи системи управління закладами освіти, культури та охорони здоров'я
- дослідити стратегічні пріоритети розвитку соціальної інфраструктури
- визначити проблеми соціальної сфери та шляхи їх вирішення

Об'єктом дослідження є стратегічне управління соціальною інфраструктурою адміністративного регіону (Житомирської області).

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти

розробки стратегії управління соціальною інфраструктурою адміністративного регіону (Житомирської області).

При виконанні дипломна роботи використовувалися такі **методи**: порівняння, аналіз, синтез, спостереження.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в розробці рекомендацій та вдосконаленні існуючих підходів щодо покращення стратегічного управління соціальною інфраструктурою регіону, а також розробленні програм розвитку регіону.

Мета та завдання магістерської роботи обумовили її структуру. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

У першому розділі було розглянуто теоретичні основи управління соціальною інфраструктурою регіону.

У другому розділі здійснено аналіз стратегічного управління соціальною інфраструктурою Житомирщини.

У третьому розділі висвітлено напрями удосконалення соціальної інфраструктури регіону.

Перелік публікацій:

1. Заворотнюк С. Управління соціальною інфраструктурою: *Матеріали Міжфакультетської студентської науково-практичної конференції «Студентські наукові читання – 2021»* за результатами I туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт.

2. Заворотнюк С.Л. Стан стратегічного розвитку транспортної інфраструктури в житомирській області. *Інструменти і практики публічного управління в контексті децентралізації* : Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю, 23 червня 2020.

3. Заворотнюк С. Стратегічні пріоритети розвитку соціальної інфраструктури регіону. *Механізми управління розвитком територій*: зб. наукових праць. Житомир: Поліський національний університет, 2020. 516 с.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ РЕГІОНУ

1.1 Сутність регіональної соціальної політики

У широкому розумінні державна соціальна політика являє собою багаторівневу систему способів і форм діяльності (надінституційних, інституційних, державних і громадських, суспільних і особистих, індивідуальних), які забезпечують створення умов для всебічної самореалізації соціального потенціалу людини, її сутнісних сил. Таке визначення державної соціальної політики в широкому його розумінні охоплює діяльність і недержавних інституцій, насамперед органів місцевого самоврядування як суб'єктів соціальної політики, які функціонують у межах законодавчого поля держави (Закон України «Про місцеве самоврядування»). Це у свою чергу дозволяє стверджувати про певну похідність архітектури поняття «регіональна соціальна політика», яка й забезпечує її структурно-функціональну сталість [1].

Термін «регіональна» для багатьох означає щось незначуще, що не стосується проблем державної політики. Однак практично немає такої сфери державної політики, у якій у разі успішного її здійснення можна було б обійтися без реального врахування регіональних аспектів. Для досягнення позитивних результатів у здійсненні державної політики в будь-якій сфері більшою чи меншою мірою повинен братися до уваги регіональний чинник. Таким чином, коли мова йде про «регіональну політику», мається на увазі не місцева політика, а державна політика з урахуванням інтересів розвитку регіонів.

Регіональною політикою є і внутрішня політика регіонів, яка здійснюється органами управління регіоном самостійно з урахуванням загальнодержавних інтересів. Ця частина політики може бути названа місцевою регіональною політикою. Але регіональною політикою держави є здійснення заходів у галузі політичній, економічній, соціальній, науково-технічній,

екологічній, демографічній, гуманітарній, національній, у яких ураховуються особливості конкретних регіонів [4].

Як зазначає дослідник А. В. Барсуков, зміст поняття «регіональна соціальна політика» найбільш вдало розкривається у двох аспектах: з позицій загального складника державної соціальної політики та з позицій власної детермінації соціальної політики регіонів. На підставі першого підходу регіональну соціальну політику доцільно розглядати як процес реалізації збалансованих між собою загальнодержавних та регіональних цілей і завдань, який на практиці реалізується через інструментарій програм соціального розвитку та соціального захисту населення. З позицій другого підходу регіональна соціальна політика являє собою процес реалізації сукупності локальних цілей та завдань, спрямованих на динамічне та пропорційне вирішення проблем соціального захисту населення та соціального розвитку окремих територій регіону (адміністративних одиниць) на основі застосування як державних, так і власних засобів та ресурсів [2].

Регіональна соціальна політика - це комплекс заходів вищих органів державної влади соціально-економічного, правового, організаційного та культурно-морального характеру, спрямованих на соціальний розвиток регіонів з урахуванням існуючих ресурсних обмежень і можливостей. Тобто регіональна соціальна політика знаходиться на перетині інтересів державної регіональної політики та соціальної політики уряду. Відповідно, регіональна соціальна політика по суті повинна спиратися на засади державної соціальної політики та враховувати пріоритети державної регіональної політики [3].

Регіональна соціальна політика – це особлива багатокomпонентна інституційно й законодавчо оформлена сфера людської діяльності (організаційної, регулятивної, контрольної), що пов'язана з владою і націлена на територіальну організацію та розвиток соціальної сфери територіальної суспільної системи з метою досягнення на цій основі загального добробуту її мешканців. Відповідно питання ефективності регіональної соціальної політики

розглядається в цілісному зв'язку зі її структурою, адже основу становлять соціальні відносини, що утворюються між носіями соціально-економічних інтересів (індивідууми, соціальні групи, класи тощо) в межах регіону-соціуму, регіональної громади, а також відносини цієї спільноти із суспільством (діяльнісний тип взаємодії), державою (нормативно-правова взаємодія), соціумом (психоінформаційна-синергетична взаємодія) [1].

Регіональну соціальну політику пропонується трактувати як особливу інституційно й законодавчо оформлену діяльність органів влади й місцевого самоврядування, націлену на територіальну організацію та розвиток соціальної сфери територій, а отже, забезпечення на цій основі добробуту її мешканців [5].

Отже, аналіз сучасних підходів до трактування поняття та сутності регіональної соціальної політики дозволяє виокремити кілька найбільш актуальних її трактувань і узагальнюючи вищезазначене пропонується авторське визначення поняття «регіональна соціальна політика» – це багатоаспектна діяльність, що базується на спільній взаємодії державних органів влади та органів місцевого самоврядування для досягнення найвищого рівня добробуту та якості життя в політичній, економічній, соціальній, науково-технічній, екологічній, демографічній, гуманітарній, національній галузях з урахуванням особливостей регіону в якому здійснюється ця політика.

1.2. Поняття соціальної інфраструктури регіону та її складові

У сучасному трактуванні відсутнє широковживане визначення твердження «соціальна інфраструктура». Формування уявлень про суспільні явища щодо виникнення поняття «соціальна інфраструктура пов'язані з розвитком науки і практики, з обґрунтуванням вибору і наявними взаємозв'язками між економікою та суспільством. На даний час між вченими різняться погляди на сутність соціальної інфраструктури та її місце у життєдіяльності людей [6].

Державне управління не приділяло значної уваги проблемам соціальної інфраструктури. Відсутні належні монографічні дослідження. Думки авторів щодо соціальної інфраструктури істотно різняться хоча при цьому чітка аргументація їх позицій відсутня. Так, на думку одних, соціальна інфраструктура охоплює підприємства й установи, споруди, які цілісно складають матеріальні, культурні та побутові умови для нормального проживання населення, а також є основою для зайнятості суспільства. Інші припускають своє. Однак вони всі відмічають певний перелік інфраструктурних елементів, не підтверджуючи пропоновані модулі [6].

У деяких виданнях соціальну структуру визначають як «сукупність об'єктів галузей сфери обслуговування (торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування, житлового комунального господарства, транспорту і зв'язку з обслуговування населення, охорони здоров'я, соціального забезпечення, освіти, культури, мистецтва, кредитування і державного страхування), діяльність яких спрямовано на задоволення потреб суспільства, оскільки вона створює умови для оптимізації діяльності, насамперед для самої людини» [7, с. 24].

Соціальна інфраструктура представляє собою комплекс сфер, для задоволення потреб населення у соціально-побутових і соціально-духовних послугах (рис. 1.1) [8].

Різні науковці пропонують різні категорії складових соціальної інфраструктури. Так, В. Красовський, підсумовуючи думки різних науковців, вирізняє три функціонально-цільових блоки:

1) суспільно-політична та інтелектуально-культурна діяльність (наука, освіта, мистецтво, культура, діяльність ЗМІ, різні громадські об'єднання та асоціації);

2) збереження фізичного здоров'я та його відновлення і (охорона здоров'я, соціальне забезпечення, туризм, фізична культура і спорт, удосконалення і охорона навколишнього середовища);

3) комунально-побутове обслуговування (побутове обслуговування, торгівля і громадське харчування, житлово-комунальне господарство, зв'язок, пасажирський транспорт) [9, с. 22].

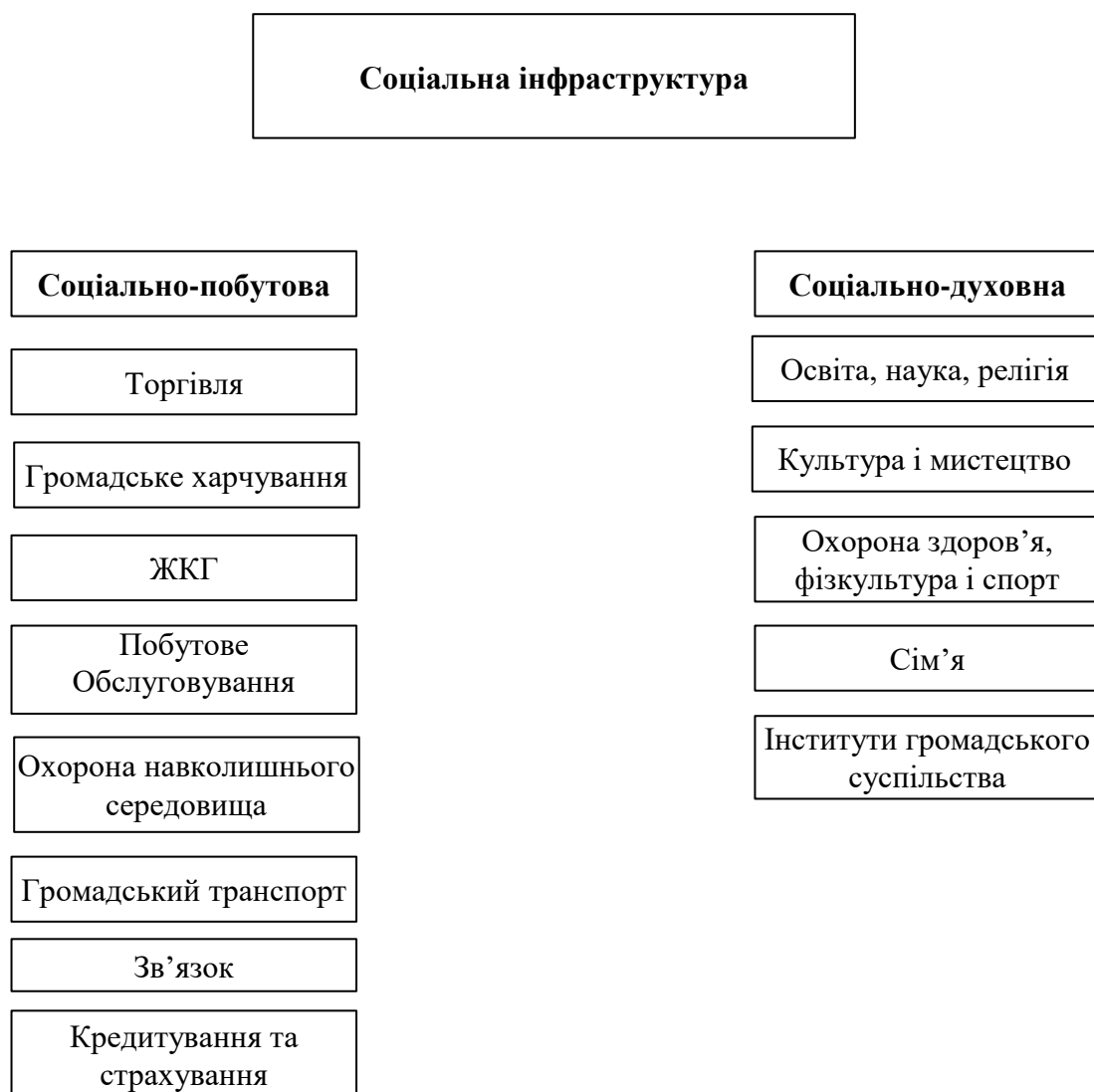

Рис. 1.1 Складові соціальної інфраструктури

Джерело: сформовано автором на основі [8; 9]

Основними завданнями, що підлягають вирішенню в межах діяльності соціальної інфраструктури, виокремлюють [10, с. 65]:

- вирішення житлових проблем, викорінення безпритульності, задоволення збільшення вимог щодо якісного життя;
- підвищення рівня якісного розвитку надання соціальних послуг і соціальної захищеності різних верств населення;

- створення галузі культури;
- підвищення екологічних умов проживання та праці;
- підвищення професійного рівня працівників;
- створення гарантій для соціальної справедливості всіх верств населення, в тому числі молоді та пенсіонерів;
- задоволення вимог громадськості в товарах та послугах при збільшенні міри платоспроможності населення

Таким чином, аналіз наявних підходів до трактування поняття «соціальна структура» дозволяє зробити висновок, що соціальна інфраструктура характеризує зв'язки матеріально-речового середовища і людини. Соціальна інфраструктура розглядається як сукупність соціально-духовних та соціально-побутових складових, що є важливими для життєдіяльності людини, організації всіх основних видів її діяльності – трудової, громадської, культурної, сімейно-побутової тощо. Елементи соціальної інфраструктури взаємопов'язані між собою, взаємодіють і доповнюють один одного. Завданнями соціальної інфраструктури є сприяння задоволенню різноманітних потреб суспільства, таких як: підвищення якості соціальних послуг, вирішення житлових, екологічних проблем, підвищення соціального захисту найбільш вразливих верств населення (пенсіонерів, студентів) тощо.

1.3. Повноваження регіональних органів влади в сфері управління соціальною інфраструктурою

Державне управління чи практико-орієнтований підхід досліджує регіональну соціальну політику в рамках виключно соціально-економічного простору регіону [11]. Так, упровадження в Україні європейських стандартів життя, що сформульовані в Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [16], ідентифікує проблемне поле регіональної соціальної політики з позицій вектору безпеки (безпека життя та здоров'я, соціальний захист населення) та вектору

відповідальності територіальної громади, яка самостійно вирішуватиме питання.

В основу функціонально-структурного підходу покладено розподіл владних повноважень між центральними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування щодо реалізації соціальної політики. Так, до делегованих повноважень у сфері реалізації державної соціальної політики належить [12; 13; 14; 15]:

- діяльність щодо реалізації державних програм соціального захисту населення (державна допомога сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам та особам, які доглядають за психічно хворими, постраждалими внаслідок катастрофи на ЧАЕС, програма житлових субсидій, надання пільг та компенсацій);
- забезпечення санаторно-курортним лікуванням осіб пільгових категорій; – забезпечення технічними засобами реабілітації осіб з інвалідністю; – формування та ведення інформаційних баз даних [17].

До системи власних повноважень місцевих органів влади у сфері соціальної політики належать такі питання:

- розроблення та реалізація програм соціально-економічного розвитку на відповідній території, а саме: територіальні програми у сфері зайнятості населення; програми щодо соціального захисту, допомоги та підтримки населення; програми розвитку регіональної мережі закладів оздоровлення та відпочинку для дітей та дорослих; програми профілактики насильства в родині; програми щодо попередження гендерної нерівності тощо;
- організація надання соціальних та реабілітаційних послуг для осіб та родин, які потрапили у складні життєві обставини;
- організація дитячого оздоровлення та відпочинку.

На даний час в Україні продовжуються реформи, що передбачають, запровадження та використання нових механізмів взаємодії між державними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а також

створення послуг у різних сферах та максимально наблизити їх до споживача мережі цих послуг.[18].

Однією з основних проблем є відсутність чіткого розподілу повноважень та/або їх дублювання між органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади.

З метою недопущення дублювання функцій, раціонального використання як фінансових так і кадрових і ресурсів, а також для якісного соціального захисту населення, захисту прав дітей, необхідну кількість територіальних органів на різних рівнях, їх функціональне навантаження та чисельність працівників визначатиметься поетапно, враховуючи терміни завершення реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади та внесення відповідних змін до законодавства [14].

На 1-му етапі (до січня 2021 року) передбачається [18]:

- трансформація Держсоцслужби на Нацсоцслужбу з функціями втілення державної політики соцзахисту населення та захисту прав дітей, контролем на державному рівні за додержанням вимог законодавства при наданні соціальної підтримки та захисті прав дітей;
- утворення як юридичних осіб публічного права територіальних органів Нацсоцслужби в областях та м. Києві;
- внесення необхідних змін до законодавства у зв'язку зі створенням Нацсоцслужби та її територіальних органів.

На 2-му етапі (січень – грудень 2021 року) передбачається:

- підготувати та подати необхідні пропозиції щодо забезпечення державного контролю та соціального інспектування під час надання соціальної підтримки;
- розмежування функцій ОДА, Нацсоцслужби, її територіальних органів та їх повноважень, зокрема і щодо реалізації місцевих програм з питань соцзахисту населення;

- систематичний супровід виконавчих органів міських, селищних та сільських рад об'єднаних територіальних громад щодо:
- створення в об'єднаних громадах структурних підрозділів з питань соціального захисту населення;
- запровадження методології ведення випадку при наданні соціальних послуг.
- На 3-му етапі (січень – грудень 2022 року) передбачається узгодження та системний супровід діяльності органів місцевого самоврядування, сільських, селищних, міських рад ОТГ щодо забезпечення ними на основаному рівні всіх необхідних критеріїв для забезпечення всіх верств населення якісними соціальними послугами, надання необхідної правової допомоги, в даній сфері, проведення необхідної просвітницької та інформаційно-роз'яснювальної роботи, приділення належної уваги безпеці дітей та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, протидії торгівлі людьми, не обійшовши при цьому увагою осіб з інвалідністю створити для них необхідні умови для вільного доступу, сприяти здоровому та активному довголіттю [18].

Висновки до першого розділу

Регіональна соціальна політика – базується на спільній взаємодії між державними органами влади та органами місцевого самоврядування для досягнення найвищого рівня добробуту та якості життя населення. З метою недопущення дублювання функцій, раціонального використання як фінансових так і кадрових ресурсів, а також для забезпечення якісного соціального захисту населення було внесено зміни до закону. Реалізація цих змін відбувається в декілька етапів. Наразі триває другий етап, який передбачає розмежування функцій між держорганами та територіальними громадами.

РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ РЕГІОНУ

2.1. Стратегічне управління дорожньою інфраструктурою регіону

Житомирська область – це регіон з динамічною економікою, базованою на використанні інновацій, конкурентних переваг і наявного потенціалу, комфортний для ведення бізнесу, інвестиційно-привабливий, благополучний і безпечний для проживання, стабільного покращення якості життя та з високим людським потенціалом [19].

Найкраще стан стратегічного управління соціальною інфраструктурою можна відобразити за допомогою SWOT-аналізу. На основі аналізу основних тенденції та проблем соціально-економічного розвитку області визначено сильні і слабкі сторони (внутрішні фактори), а також можливості та загрози (зовнішні фактори) на подальший соціальний та економічний розвиток області (див. дод. А).

В Житомирській області наявна розвинена мережа транспортних комунікацій, ділянки яких проходять за напрямками міжнародних європейських доріг, сприяють пропуску транзитних транспортних потоків через регіон.

Транспортна інфраструктура складається з обладнання та споруд зовнішнього транспорту (залізничного, автомобільного), зовнішньої мережі транспортних артерій, та з внутрішньої міської транспортної системи населених пунктів. Пасажирські та вантажні перевезення забезпечуються залізничним та автомобільним видами транспорту у міжрегіональних і внутрішньорегіональних видах сполучень [20].

Базою автодорожньої мережі є дороги державного та місцевого значення. Основне транспортне навантаження розділяють дві міжнародні автодороги державного значення. Міжнародна автомобільна дорога Київ-Чоп (М-06) є частиною міжнародного транспортного коридору: Критський №3 – Краківець – Львів – Рівне – Житомир– Київ; Критський №5 Європа -Азія – Краківець – Львів

– Рівне – Житомир – Київ – Полтава – Харків – Дебальцево – Ізварине. Автомагістраль перевантажена транспортними потоками.

Міжнародна автомобільна дорога Київ - Ковель- Ягодин (на Люблін) (М-07) є частиною міжнародної транспортної магістралі категорії «Є» Є373 – Люблін – Ковель – Київ [20].

Мережа наявних доріг загального користування Житомирської області в основному дозволяє забезпечити транспортне сполучення регіону, однак технічний стан її потребує проведення робіт із реконструкції та капітального ремонту. Деякі ділянки наявної мережі доріг державного і місцевого значення пролягають через території населених пунктів, що призводить до поєднання автотранспортних потоків міждержавних-транзитних, регіональних і міських, чим порушується однорідність потоку транспорту, підвищується аварійність, знижується швидкість руху, погіршується екологія [20].

З бюджету щорічно виділяються мільйони гривень на ремонт автодоріг в Житомирській області. У 2020 році на ремонт доріг, порівняно з 2019, витратили в декілька разів більше. На дану ситуацію вплинули як призначення нового керівництва Житомирської облдержадміністрації, так і безпосередньо програма президента України «Велике будівництво», що розпочалася з 1 березня 2020 року.

Програма «Велике будівництво» направлена на значну розбудову якісної інфраструктури України, що включає також і ремонт доріг.

У 2020 році департаментом регіонального розвитку Житомирської ОДА підписано 42 договори на загальну суму 1,1 млрд грн. До кінця 2020 року департамент мав на меті укласти договори на ремонт доріг з фірмами на 298,4 млн грн.

Зі зміною керівництва Житомирської ОДА, перемогу в тендерах на ремонт доріг на багатомільйонні підряди почали отримувати як досвідчені фірми, так й нові. Разом з тим, при значному обсязі робіт, найбільшу кількість договорів департаментом регіонального розвитку Житомирської ОДА

підписано з трьома фірмами: ПП «Автомагістраль» - 13 договорів, ТОВ «Будстандарт ЛТД» - 16 договорів та ТОВ «Міттел» - 6 договорів. Враховуючи той факт, що фірми не завжди мали найдешевшу пропозицію, департамент Житомирської ОДА підписував договори саме з цими трьома фірмами [21].

Впевнено лідирує по вартості підписаних договорів ПП «Автомагістраль» - 527,2 млн грн. З ТОВ «Будстандарт ЛТД» департаментом Житомирської ОДА підписано договорів на суму в 318,8 млн грн. На ринку публічних закупівель у 2020 році на арену виходить новий учасник – фірма зі столиці ТОВ «Міттел». Департаментом ОДА у 2020 року підписано з даною фірмою шість договорів на ремонт доріг загальною вартістю 168,1 млн грн. З ТОВ «Асфальт Плюс» департамент підписав три договори загальною вартістю 15,6 млн грн (див. рис. 2.1).

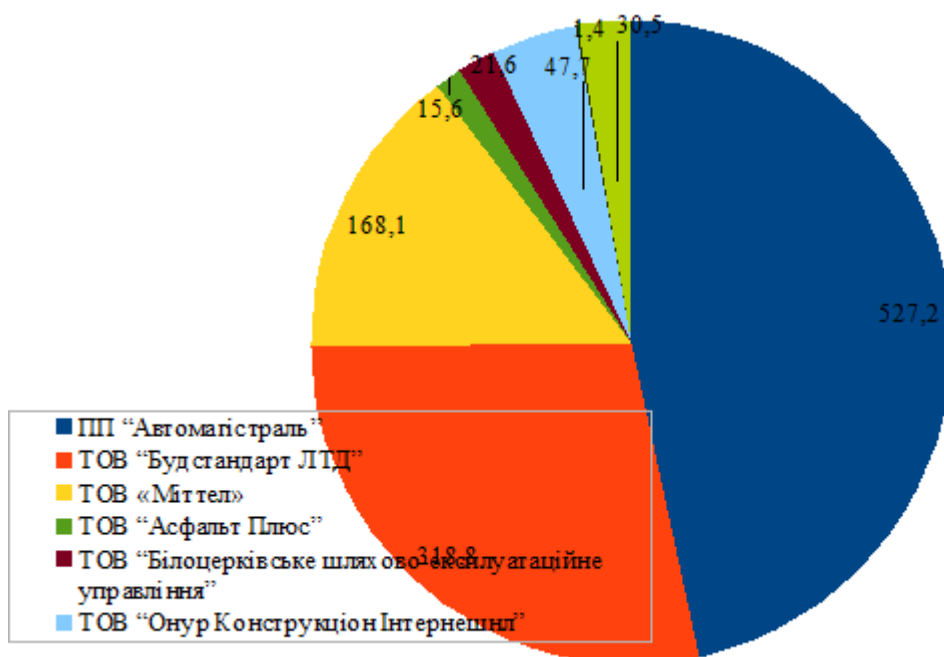

Рис. 2.1 Вартість договорів за фірмами у межах програми «Велике будівництво», 2020 р., млн. грн.

Джерело: сформовано автором на основі даних [21]

Лише по одному договору департамент регіонального розвитку Житомирської ОДА підписав з чотирма фірмами:

- з ТОВ «Білоцерківське шляхово-експлуатаційне управління» підписано договір на виконання ремонтних робіт вул. Київська (від майдану Соборного до вул. Небесної Сотні) в м. Житомирі на суму 21,6 млн грн
- з ТОВ «Онур Конструкціон Інтернешнл» укладено договір на ремонтні роботи дороги С060313 Мирославка-Малосілка через Демчин км 5+000 - 11+000 за 47,7 млн грн
- з ВАТ «АКЕЛІК ГРУП» підписано договір на ремонт вул. Сергія Параджанова (перехрестя шосе Київське – вул. Сергія Параджанова до буд. №64) в м. Житомирі» (Додаткові роботи) за 1,4 млн грн,
- з ПрАТ Хмельницьке ШБУ №56 укладено договір на ремонт С060201 (Дубрівка- Хижівка) – через Закрениччя, Забару км 4+500 – км 10+000 за 30,5 млн грн. [21]

Отже, Житомирська область володіє розвинутою соціальною інфраструктурою, зокрема і транспортною. Інфраструктура транспортного комплексу включає споруди та обладнання зовнішнього транспорту: залізничного, автомобільного. Щороку на будівництво доріг з бюджету виділяють мільйони гривень. Значне місце тут займає програма «Велике будівництво», яка базується на масштабній розбудову якісної інфраструктури , що включає в себе і ремонт доріг. Протягом 2020 року департамент регіонального розвитку Житомирської ОДА уклав 42 договори на загальну суму 1,1 млрд грн. Лідерами по виграних тендерах у Житомирській області є три фірми: ТОВ «Будстандарт ЛТД» - 16 ПП договорів, «Автомагістраль» - 13 договорів та ТОВ «Міттел» - 6 договорів.

2.2. Характеристика елементів системи управління закладами освіти і культури регіону

В Житомирській області станом на 2019 рік функціонує 639 закладів загальної середньої освіти, в яких навчається 133 898 учнів. Упродовж 2015-

2019 років спостерігається зменшення мережі закладів загальної середньої освіти у зв'язку із оптимізацією 64 шкільної мережі шляхом реорганізації закладів освіти, створення освітніх округів, опорних шкіл і філій [22].

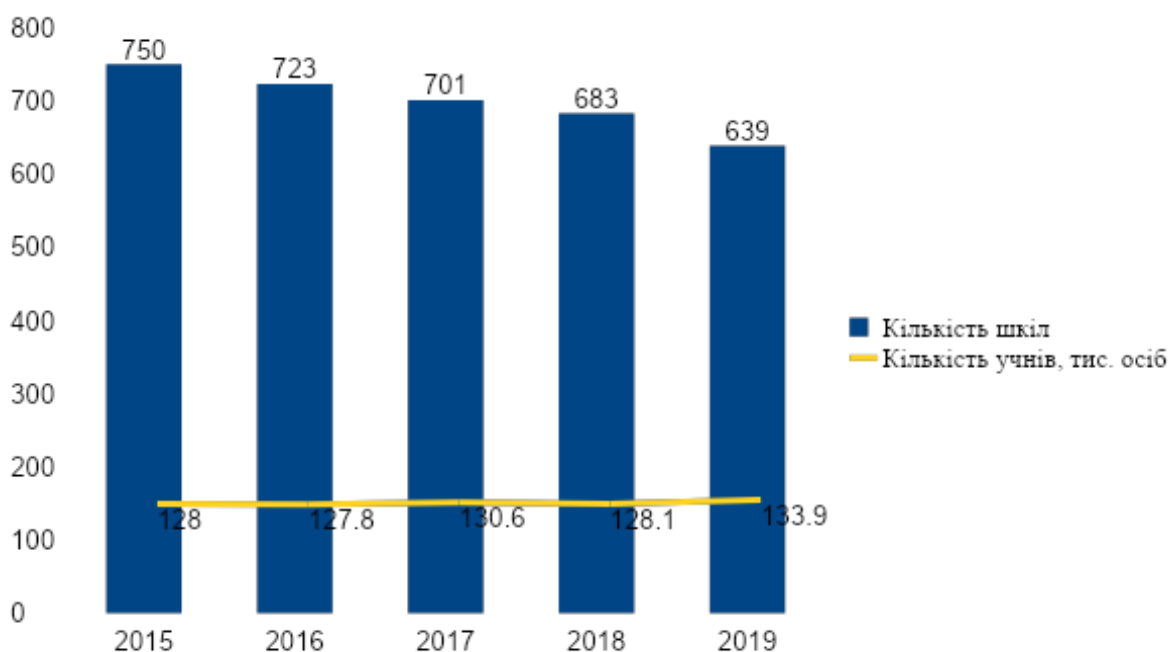

Рис. 2.2 Динаміка кількості закладів загальної середньої освіти області та учнів у них, 2015-2019 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [22]

Станом на кінець 2020 рік в області створено 71 опорну школу та 74 філії. Всього в опорних школах області навчається 24587 учнів (див. рис. 2.3).

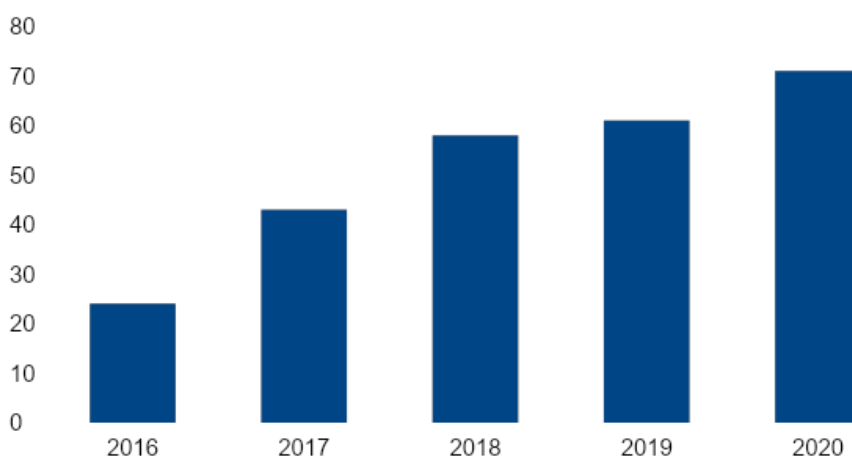

Рис. 2.3 Динаміка формування в області мережі опорних закладів (наростаючим підсумком), одиниць

Джерело: сформовано автором на основі [22]

Житомирська область залишається лідером зі створення опорних шкіл – 50 закладів із 71 функціонують в об'єднаних територіальних громадах [23].

Розвиток системи опорних шкіл здійснюється синхронно із перебігом реформи децентралізації, про що свідчить динаміка збільшення мережі опорних шкіл в об'єднаних територіальних громадах. Цей процес сприяє рівному доступу до якісної освіти дітей, що проживають у сільській місцевості, забезпечує оптимізацію шкільної мережі, створює передумови для успішного впровадження освітніх реформ, передбачених «Новою українською школою» [22].

На території області функціонує 676 закладів дошкільної освіти, 4 дошкільних відділення при загальноосвітніх школах-інтернатах, 2 будинки дитини. Закладами дошкільної освіти в області охоплено 90,2% від загальної кількості дітей 3-6-ти річного віку.

Таблиця 2.1

Охоплення дітей області дошкільною освітою у порівнянні із суміжними областями та областями одного типу

Назва області	% охоплення дітей 3-6 років закладами дошкільної освіти
Україна	87,5
Хмельницька	94,0
Чернігівська	93,5
Київська	92,5
Житомирська	90,2
Волинська	89,0
Вінницька	86,4
Рівненська	84,0

Джерело: сформовано автором на основі [22]

Також, Житомирська ОДА опублікувала перелік об'єктів «Великого будівництва» [24], які вже завершили у 2020 році.

У Житомирській області втілення Національної програми «Велике будівництво», що ініціював Президент України Володимир Зеленський, перебуває на фінальному етапі виконання робіт. В планах до кінця грудня 2020 року завершити будівельні роботи на трьох завершальних об'єктах програми «5/5/5» – 5 шкіл, 5 садочків, 5 стадіонів (об'єктів спорту).

Згідно з програмою у Житомирській області збудовано 5 шкіл:

- Миропільська гімназія;
- Червоненська загальноосвітня школа;
- Новоборівський ліцей;
- Пулинська загальноосвітня школа;
- Олевська гімназія

5 дитячих навчальних закладів:

- Дитячий навчальний заклад «Калинка» у смт Червоне;
- Дитячий навчальний заклад у смт Чоповичі;
- Дитячий навчальний заклад №32 у м. Житомирі;
- Дитячий навчальний заклад «Малятко» у с. Станишівка;
- Дитячий навчальний заклад «Білочка» у смт Іршанськ.

5 спортивних об'єктів:

- м. Радомишлі- спорткомплекс «Динамо»;
- м. Житомирі - будинок фізкультури «Авангард»;
- м. Чуднів- стадіон;
- с. Кирдани, Овруцький район - спортивний майданчик;
- м. Житомир - майновий комплекс КЗ «Житомирський інтернат для обдарованих дітей».

В ОДА відзначили, що роботи на всіх об'єктах завершили [25].

На 01.01.2019 діючу мережу музеїв області складають 34 установи комунальної та приватної форм власності. Мережа бібліотек області становить

749 закладів, у тому числі 3 обласних (універсальна наукова, юнацька, дитяча) та 746 публічних, з них 633 – сільські бібліотеки. Мережа клубних закладів культури області складає 1007 установ, з яких системи Міністерства культури України – 994 (з них 936 у селі). Загальна кількість місць в клубних закладах становить 219257, з них 191238 у сільській місцевості [26].

Активному залученню населення до занять фізичною культурою та спортом сприяє збільшення кількості спортивних об'єктів. Насамперед це пов'язано з активною участю райдержадміністрації, міських, сільських, селищних рад, об'єднаних територіальних громад в Державній програмі «Будівництво футбольних полів зі штучним покриттям в регіонах України». Зазначена програма реалізовувалась за рахунок коштів державного бюджету та коштів місцевих бюджетів на умовах співфінансування [22].

Таким чином, регіональна інфраструктура забезпечує найнеобхідніший соціальний та економічний розвиток регіону відповідно до ресурсного потенціалу та спеціалізації. Про це свідчить участь регіону у різних програмах, в тому числі і програмі «Велике будівництво», завдяки якій було побудовано 5 нових шкіл, 5 дитячих садків та 5 спортивних об'єктів. Реформи, які здійснюються у галузях освіти, культури і спорту, а також усвідомлення населенням потреби в культурному оновленні та бажання вести здоровий спосіб життя обумовлюють необхідність подальшого розвитку матеріально-технічної бази.

2.3 Аналіз елементів системи управління закладами охорони здоров'я в регіоні

Ефективне управління закладами охорони здоров'я дасть змогу у перспективі поліпшити демографічну ситуацію в регіоні та певним чином компенсувати дефіцит трудових ресурсів. Досягти бажаного можна за умови максимально активізувавши громадськість, так як компонентів, які пов'язані з ранньою діагностикою найпоширюваніших захворювань, що спричиняють

ранню інвалідність чи смерть першочергово необхідно вираження громадянської позиції щодо впровадження здорового способу життя.

Медичну допомогу населенню області надають 105 медичних закладів: 23 центральних районних лікарні; 4 центральних міські лікарні; 1 центральна дитяча міська лікарня; 1 районній лікарні; 35 центрах ПМСД; 10 АЗПСМ; 11 стоматологічних поліклініках; 20 лікувально-профілактичних закладів обласного рівня. Також, в області функціонують 4 медичні навчальні заклади, 4 санаторії та 2 будинки дитини. Кадровий потенціал області на початок 2019 року складає 4240 лікарів та 11343 молодших спеціалістів з медичною освітою.

Основу структури поширеності хвороб традиційно склали 5 класів хвороб: хвороби системи кровообігу – питома вага серед усіх хвороб складала 31,4% (по Україні у 2017 році – 30,9%); хвороби органів дихання – 19,8% (по Україні – 20,1%); хвороби органів травлення – 7,7% (по Україні – 9,8%); хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини – 6,5% (по Україні – 5,5%), хвороби сечостатевої системи – 5,6% (по Україні – 5,4%) [26].

Рис. 2.4 Структура поширеності хвороб серед населення області у 2019 році (на 100 тис. населення)

Джерело: сформовано автором на основі [21]

В області триває розвиток мережі сімейної медицини. З 2015 року кількість амбулаторій сімейної медицини збільшилась на 28 одиниць.

Створення амбулаторій на селі йде за рахунок реорганізації ФАПів з кількістю обслуговування більше 1000 населення.

До системи eHealth станом на 03.05.2019 підключено 54 заклади надання первинної медичної допомоги, зареєстровано 829 лікарів, підписали декларації з сімейними лікарями 937950 пацієнтів або 76,9% від всього населення області.

В цілодобовому режимі в області працює 105 бригад екстреної медичної допомоги, у тому числі 16 лікарських, 85 фельдшерських та 4 спеціалізовані, з яких 3 кардіо-реанімаційні та 1 психіатрична. Проблемним питанням залишається створення оперативної диспетчерської служби.

Що стосується програми «Велике будівництво», то закупівлю та встановлення сучасного медичного обладнання, незабаром забезпечить МОЗ, в опорних медичних закладах області готові 7 приймальних відділень – комунальних некомерційних підприємств:

- «Центральна районна лікарня» Житомирської районної ради;
- «Коростишівська центральна районна лікарня ім. Д.І.Потехіна» Коростишівської міської ради;
- «Житомирська багатoproфільна опорна лікарня» Новогуївинської селищної ради;
- «Бердичівська міська лікарня» Бердичівської міської ради;
- «Новоград-Волинське міськрайонне територіальне медичне об'єднання»;
- «Коростенська центральна міська лікарня Коростенської міської ради»;
- «Овруцька міська лікарня Овруцької міської ради»

Разом з тим керівництвом обласної державної адміністрації планує реалізувати нові програми Президента України «Велике будівництво» на 2021 рік.

Висновки до другого розділу

Житомирська область має достатньо розвинуту соціальною інфраструктурою, яка забезпечує необхідний соціальний та економічний розвиток регіону. Житомир бере участь у державних програмах регіонального розвитку, наприклад як «Велике будівництво». У рамках програми було побудовано 5 нових шкіл, 5 дитячих садків та 5 спортивних об'єктів.

Аналіз стану елементів охорони здоров'я регіону, а також управління ними, вказує на те, що Житомир має в наявності достатню кількість закладів охорони здоров'я. Однак, значна частина з них потребує оновлення медичного обладнання. Тому, органи державної влади та місцевого самоврядування мають спрямовуватись на подальшому розвитку та вдосконаленні існуючої інфраструктури, оскільки це можливість не тільки вирішення низки економічних проблем в області, а передусім важливий соціальний чинник.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ РЕГІОНУ

3.1. Стратегічні пріоритети розвитку соціальної інфраструктури регіону

На сьогоднішній день в Україні у сфері регіонального розвитку ключовими питаннями що потребують нагального вирішення є наступні:

- децентралізація управлінського процесу, тобто перенесення центру прийняття рішень щодо складових функціонування та забезпечення ефективного господарювання суб'єктів підприємництва на регіональний рівень;

- підвищення дієвості та відповідальності регіональних управлінських структур, включає в себе розподіл повноважень між регіональними органами державної виконавчої влади та місцевого самоврядування з наданням першості останнім;

- формування державної економічної політики від регіональних та місцевих пріоритетів до загальнодержавних інтересів тобто за ініціативою знизу;

- активізація зовнішньоекономічної діяльності на основі формування децентралізованої системи вибору зовнішньоекономічних інтересів і диверсифікації міжнародних економічних зв'язків регіонів з урахуванням їх особливостей [27].

Основоположною частиною розробки регіональних стратегій є визначення пріоритетів розвитку, на основі яких формуються напрямки розвитку соціально-економічної сфери регіону на довгострокову перспективу з метою максимальної реалізації його потенціалу.

Формулюванню пріоритетів передують визначення проблем і їх значимості відносно даного регіону у сфері соціально-економічного розвитку. Пріоритет, визначений у відповідній регіональній стратегії, має віддзеркалювати основні його проблеми. А визначення цих проблем базується на дослідженні показників соціально-економічного розвитку регіону та становищі даного регіону відносно

інших. Таким чином, як кожен регіон України має свої особливості і проблеми, так мають різнитися і пріоритети щодо його розвитку [27].

Кожен регіон намагається максимально використовувати свої положення та ресурси для підвищення конкурентоспроможності, тобто задіяти всі інституціональні фактори. Вони сприяють розвитку конкурентних переваг регіональних економічних систем. До них можна віднести [28]:

- вибудовану інноваційну стратегію (або програму соціально-економічного розвитку регіону, міста зі SWOT-аналізом, сценаріями розвитку, й тому числі й інноваційним, програмними заходами та механізмом реалізації);
- пріоритетні регіональні проекти технологічної та структурної модернізації, що охоплюють національний і міжнародний рівні;
- розвинену інфраструктуру ринку (з банками, страховими організаціями, бізнес-інкубаторами, технопарками і т. д.);
- розвиток новітніх технологій та підприємництва;
- вдосконалення на законодавчому рівні нормативно-правової бази, що сприятиме інноваційному розвитку регіону і стійкому формуванню, розвитку і реалізації його конкурентних переваг

За результатами проведеного стратегічного аналізу, оцінки наявних переваг, можливих ризиків і загроз сформульовано стратегічні цілі області (див. табл 3.1).

Таблиця 3.1

Стратегічні цілі Житомирської області

Стратегічні цілі		
1. Посилення конкурентних економічних переваг регіону	2. Створення сучасного, комфортного і безпечного життєвого середовища в територіальних громадах	3. Стійке поліпшення якості життя та нагромадження людського потенціалу
Оперативні цілі		
1.1. Активізація точок зростання регіональної економіки	2.1. Сприяння розвитку туризму, збереження і розвиток історико-культурної спадщини	3.1. Зміцнення здоров'я населення, підвищення демографічного потенціалу
1.2. Сприяння інноваційному		

<p>розвитку підприємництва</p> <p>1.3. Стимулювання розвитку аграрного виробництва</p> <p>1.4. Органічні рослинництво і тваринництво та виробництво органічних продуктів харчування – точки конкурентоспроможності регіональної економіки, трансформовані у регіональну смарт-спеціалізацію</p>	<p>2.2. Просторове планування, модернізована комунальна інфраструктура, енергозбереження та підтримка альтернативної енергетики</p> <p>2.3. Якісні місцеві дороги (мости і шляхопроводи), належний благоустрій, чисте і безпечне довкілля</p> <p>2.4. Зміцнення громадської безпеки та належний захист від надзвичайних ситуацій</p>	<p>3.2. Якісна конкурентоздатна освіта</p> <p>3.3. Забезпечення доступності культурних благ, сприяння творчій самореалізації людини</p>
---	--	---

Джерело: [22]

Таким чином, можна зробити висновок, що в основі розробки регіональної стратегії є визначення пріоритетів розвитку, на основі яких формуються напрямки розвитку регіону в усіх сферах на довгострокову перспективу. Для того, щоб визначити основні пріоритети розвитку регіону доцільно визначити його стан, сильні, слабкі сторони, можливості та загрози, тобто здійснити SWOT-аналіз.

На основі SWOT-аналізу, було визначено, що Житомирщина має такі сильні сторони, як: вигідне географічне положення, сприятливий клімат, різноманітний мінерально-сировинний потенціал. Тому основними стратегічними цілями є: посилення конкурентних переваг регіону, створення сучасного та якісного життєвого середовища в територіальних громадах та покращення якості життя загалом.

3.2. Основні проблеми соціальної сфери та шляхи їх вирішення

Україна приймає активну участь в світових процесах глобалізації та регіоналізації тому особливе значення приділяється регіональним стратегіям соціально-економічного розвитку держави. За даних обставин важливим є питання соціально-економічного розвитку регіонів на базі позитивних змін галузевої, просторової та функціональної систем, реінтеграції та ефективного

співробітництва регіонів, зменшення міжрегіональних невідповідностей, раціонального використання економічного потенціалу кожним регіоном [29].

Поряд із конкурентними можливостями в кожному регіоні є обмежуючі і негативні чинники. Вони негативно впливають на результат реалізації вигідних конкурентних можливостей, а також ускладнюють використання соціально-економічної можливості регіонів на розвиток ринкових відносин. До таких обмежень і негативних чинників можна віднести:

- екстремальні умови виробництва і життєдіяльності населення;
- слабку екологічну вивченість і науково обґрунтовану підготовку території регіону;
- низький рівень виробництва товарів і послуг та недостатній обсяг виробництва продуктів сільського господарства;
- віддаленість від економічно розвинених регіонів країни, відсутність розвинутої транспортної системи;
- низьку якість продукції та послуг, що різко знижують їхню конкурентоспроможність;
- високе економічне напруження, що породжує серйозні обмеження в розміщенні та регіональному розвитку продуктивних сил;
- недостатній розвиток виробничої та соціальної інфраструктури як стримуюча обставина для інвестування і створення нових робочих місць. [30, с. 44].

У випадку Житомирської області: нестабільність зовнішнього та внутрішньодержавного економічного середовища може посилити в області негативну демографічну ситуацію, погіршити вікову структуру населення та кількісне скорочення трудових ресурсів.

Висока вартість кредитних ресурсів, інфляційні процеси, девальвація гривні та зростання тарифів на енергоносії для всіх категорій споживачів несуть ризик залишити на низькому рівні інновації у виробничій сфері, недостатній рівень цифровізації та відсутність інтересу бізнесу у співфінансуванні проектів

регіонального розвитку, спрямованих на розвиток територій та людського капіталу, що в свою чергу, не дасть можливості в достатній мірі соціально-економічно розвиватися регіону в цілому.

Поглиблення диспропорцій інвестиційного розвитку регіону посилять такі слабкі сторони, як нерівномірне розподілення інвестицій між адміністративно-територіальними одиницями та територіальні диспропорції у розвитку громад.

Суттєвою загрозою може стати введення демпінгових мит, зменшення відсотку іноземними країнами на вироби, що експортують українські товаровиробники, що з високою вірогідністю негативно вплине на розвиток промислового та сільськогосподарського виробництва області та подальший економічний і соціальний розвиток області.

Відтік трудових ресурсів за кордон несе загрозу подальшого відтоку молоді в інші регіони країни та за кордон з метою отримання освіти та працевлаштування, у тому числі міграції молодих сімей, що в свою чергу негативно позначиться на демографічній ситуації, погіршить вікову структуру населення та призведе до кількісного скорочення трудових ресурсів.

Відсутність законодавства, що регулює діяльність агрохолдингів в сільських територіях, формує зростання ризику збільшення в області кількості агрохолдингів у сільськогосподарському виробництві, які зареєстровані в інших регіонах, і не вкладають кошти в розвиток громад на території яких провадять свою діяльність, що негативно впливає на розвиток сільського господарства в області.

Методичні підходи до раціоналізації управління поточним функціонуванням та середньо-, довгостроковим розвитком регіону своє функціональне призначення висловлюють у вигляді:

- удосконалення системи управління об'єктом на основі її реорганізації, зміни організаційної структури; впливом на соціально-економічну систему (підприємство, економічний вид діяльності промислового

або соціального комплексу, регіональне господарство) комплексом заходів різного характеру для досягнення поставленої перед нею мети;

- формування механізму раціоналізації не тільки елементної взаємодії соціально-економічної системи, а й кожного технологічного елемента системи управління нею, реалізація якого дозволяє впливати на максимально можливе розкриття потенціалу регіону, а саме економічного, фінансового і соціального результатів соціально-економічної системи в процесі її поточного функціонування або середньо-, довгострокового розвитку [28].

Отже, кожен регіон володіє не тільки конкурентними перевагами, а також і певними негативними чинниками, які можуть впливати на подальший розвиток регіону. Проблемними аспектами розвитку Житомирщини є: нестабільність зовнішнього та внутрішньодержавного економічного середовища, що може посилити в області негативну демографічну ситуацію; поглиблення диспропорцій інвестиційного розвитку регіону; відтік трудових ресурсів за кордон тощо.

Для вирішення наявних проблем необхідно удосконалити управління об'єктами соціальної інфраструктури шляхом зміни організаційної структури, а також сформувати механізм раціоналізації для більшого розкриття можливостей та потенціалу регіону.

3.3. Програмування розвитку регіону: соціально-економічний аспект

Для максимального розкриття потенціалу регіону, покращення умов життя та для досягнення усіх перспектив та можливостей необхідно розробити регіональну програму модернізації соціальної інфраструктури [34].

Формування програми модернізації соціальної інфраструктури території передбачає певний порядок дій (див. рис. 3.1)

Рис. 3.1. Алгоритм розроблення програми модернізації соціальної інфраструктури регіону Джерело: [33]

Розроблення даної програми гарантуватиме чіткість дій різних галузевих відомств регіонів, яким підпорядковані установи соціальної інфраструктури, дасть змогу вибудувати систему взаємодії між установами культури та освіти, науки та освіти, охорони здоров'я і освіти, а також їх співпрацю з реальним сектором економіки при вирішенні проблем формування людських фінансів[35; 37].

1) Під час розвитку програми модернізації соціальної інфраструктури слід сформулювати пріоритет розвитку соціальної інфраструктури території. Це перш за все має значення для регіонів, що мають стійку схильність до зменшення людського капіталу. Програма базується на використанні факторів модернізації соціальної інфраструктури в регіоні [38].

2) Для забезпечення успіху під час реалізації цієї програми слід розробити систему управління програмою модернізації соціальної інфраструктури. На нашу думку, під механізмом управління цією програмою модернізації соціальної інфраструктури слід розглядати комплекс форм та методів, інструментів нормативно-правової та інформаційно-аналітичної підтримки, адресного регулювання стійкої та збалансованої взаємодії економічних, фінансових, соціальних, технічних та технологічних, інвестиційних і організаційних процесів заради забезпечення в регіоні рівноваги між якісними та кількісними показниками установ соціальної інфраструктури регіону один з одним.

3) Управління (керування) програмою модернізації соціальної інфраструктури визначає мету управління, виділення суб'єктів управління на регіональному та муніципальному рівнях, а також принципів та результату здійснення такого управління [39].

Метою управління програмою модернізації соціальної інфраструктури є забезпечення ефективної роботи установ соціальної інфраструктури за кількісними та якісними параметрами відповідно до потреб регіональної

економіки, що може бути досягнута в наслідок модернізації соціальної інфраструктури регіону, в рамках якої вирішуються такі завдання [36]:

- охоплення послугами всього населення регіону;
- забезпечення доступності послуг соціальної інфраструктури для населення регіону;
- поліпшення якості послуг соціальної інфраструктури

Управління програмою модернізації соціальної інфраструктури регіону вимагає врахування особливостей та специфіки функціонування регіональної соціально-економічної системи [40].

Висновки до третього розділу

Отже, можна зробити висновок, що програмування розвитку регіону має на меті забезпечення правильного механізму дій органів місцевої влади. Розроблення такої програми вимагає певного алгоритму дій, який включає формування пріоритетних цілей, завдань; розроблення стратегій розвитку; оцінювання необхідних витрат, ресурсів тощо; створення механізмів реалізації даної програми; перевірка ефективності реалізації програми.

В основі розробки регіональної стратегії є визначення пріоритетів розвитку, на основі яких формуються напрямки розвитку регіону в усіх сферах на довгострокову перспективу.

Основними соціально-економічними завданнями програми є: надання якісних соціальних послуг всьому регіону та їх максимальна доступність для населення.

ВИСНОВКИ

У ході проведення дослідження було зроблено ряд висновків:

1. Аналіз сучасних підходів до трактування поняття та сутності регіональної соціальної політики дозволяє виокремити кілька найбільш актуальних її трактувань і узагальнюючи вищезазначене пропонується авторське визначення поняття «регіональна соціальна політика» – це багатоаспектна діяльність, що базується на спільній взаємодії державних органів влади та органів місцевого самоврядування для досягнення найвищого рівня добробуту та якості життя в політичній, економічній, соціальній, науково-технічній, екологічній, демографічній, гуманітарній, національній галузях з урахуванням особливостей регіону в якому здійснюється ця політика.

2. Соціальна інфраструктура характеризує зв'язки матеріально-речового середовища і людини. Соціальна інфраструктура розглядається як сукупність соціально-духовних та соціально-побутових складових, що є важливими для життєдіяльності людини, організації всіх основних видів її діяльності – трудової, громадської, культурної, сімейно-побутової тощо. Елементи соціальної інфраструктури взаємопов'язані між собою, взаємодіють і доповнюють один одного.

3. Розподіл владних повноважень між центральними органами виконавчої влади та ОМС щодо реалізації соціальної політики є надзвичайно важливим завданням. З метою недопущення дублювання їх функцій було внесено відповідні зміни до закону, реалізація яких відбувається в декілька етапів. Наразі триває другий етап, який передбачає розмежування функцій між держорганами та територіальними громадами.

4. Житомирська область володіє розвинутою соціальною інфраструктурою, зокрема і транспортною. Щороку на будівництво доріг з бюджету виділяють мільйони гривень. Значне місце тут займає програма «Велике будівництво», яка базується на масштабній розбудову якісної інфраструктури, що включає в себе і ремонт доріг. У 2020 році департаментом

регіонального розвитку Житомирської ОДА підписано 42 договори на загальну суму 1,1 млрд грн. Лідерами по виграних тендерах у Житомирській області є три фірми: ТОВ «Будстандарт ЛТД» - 16 договорів, ПП «Автомагістраль» - 13 договорів та ТОВ «Міттел» - 6 договорів.

5. Регіональна інфраструктура забезпечує найнеобхідніший соціальний та економічний розвиток регіону відповідно до ресурсного потенціалу та спеціалізації. Про це свідчить участь регіону у різних програмах, в тому числі і програмі «Велике будівництво», завдяки якій було побудовано 5 нових шкіл, 5 дитячих садків та 5 спортивних об'єктів.

6. Стан елементів охорони здоров'я регіону, а також управління ними, вказує на те, що Житомир має в наявності достатню кількість закладів охорони здоров'я. Однак, значна частина з них потребує оновлення медичного обладнання.

7. В основі розробки регіональної стратегії є визначення пріоритетів розвитку, на основі яких формуються напрямки розвитку регіону в усіх сферах на довгострокову перспективу. Для того, щоб визначити основні пріоритети розвитку регіону доцільно визначити його стан, сильні, слабкі сторони, можливості та загрози, тобто здійснити SWOT-аналіз.

8. Проблемними аспектами розвитку Житомирщини є: нестабільність зовнішнього та внутрішньодержавного економічного середовища, що може посилити в області негативну демографічну ситуацію; поглиблення диспропорцій інвестиційного розвитку регіону; відтік трудових ресурсів закордон тощо. Для вирішення наявних проблем необхідно удосконалити управління об'єктами соціальної інфраструктури.

9. Розроблення програми розвитку регіону вимагає певного алгоритму дій, який включає формування пріоритетних цілей, завдань; розроблення стратегій розвитку; оцінювання необхідних витрат, ресурсів тощо; створення механізмів реалізації даної програми; перевірка ефективності реалізації програми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1) Бородін Є. І. Регіональна соціальна політика: концептуальні засади визначення поняття / Є. І. Бородін. // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2018. – №2. – С. 1–15.
- 2) Барсуков А. В. Принципи побудови та особливості реалізації регіональної соціальної політики в Україні / Барсуков А. В. // Регіональна економіка. – 2003. – № 1 – С. 190 – 194
- 3) Татаревська М. С. Регіональна соціальна політика: особливості формування та реалізації / М. С. Татаревська, О. О. Лосікова: // *Dynamika naukowych badan* — 2013: materialy IX Miedzynarodowej naukowi praktycznej konferencji (07—15 lipca 2013 roku). — 2013. — Vol. 2. — S. 27—32
- 4) Брич В. Я. Формування соціальної регіональної політики / В. Я. Брич, С. М. Миколюк. // Вісник Прикарпатського університету. – 2014. – №10. – С. 27–30.
- 5) Садова У. Я. Адміністративно-територіальна реформа і регіональна соціальна політика в Україні. *Регіональна політика в Україні: сучасні форми та методи реалізації*: зб. наук. пр. НАН України. Ін-т регіон. дослідж. – Львів, 2005. – Вип. 2(52). – С. 522 – 533.
- 6) Дегтяр А. О. Теоретико-методологічні основи категорії "соціальна інфраструктура" / А. О. Дегтяр, М. П. Бублій. // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2017. – №1.
- 7) Ковальська Л. Л. Соціальна інфраструктура регіону: механізми формування та розвитку : *монографія* / Л. Л. Ковальська, О. М. Салівончик; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Луцький національний технічний університет. Луцьк : Ж.В. Гадяк, 2012. – 226 с.

- 8) Інфраструктура регіонів України. Пріоритети модернізації [Електронний ресурс] // ГО «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень». – 2017. – URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/13246.pdf>.
- 9) Інфраструктура и интенсификация экономики / В.П. Красовский и др. ; отв. ред. В.П. Красовский. Москва : Наука, 1980. 193 с.
- 10) Інфраструктурне забезпечення конкурентної економіки регіонів (методологія і механізми): / за ред. П.Ю. Беленького. – Львів: НАНУ Ін-т рег. дослідж., 2002. – 308 с.
- 11) Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лют. 2015 р. № 157-VIII. – URL: <http://www.zakon3.rada.gov.ua>.
- 12) Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#n8>
- 13) Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 черв. 2014 р. № 1508-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 34. Ст. 1167.
- 14) Хід проведення децентралізації в Житомирській області [Електронний ресурс] // Житомирський центр розвитку місцевого самоврядування. — 2019. — Режим доступу до ресурсу: <http://lgdc.org.ua/branch/6>
- 15) Лелеченко А.П., Васильєва О.І., Куйбіда В.С., Ткачук А.Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. К.: 2017. 110 с.
- 16) Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/5/2015>.

17) Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280. – URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.

18) Про схвалення Концепції реалізації державної політики щодо соціального захисту населення та захисту прав дітей, затвердження плану заходів з її реалізації [Електронний ресурс] // Міністерство соціальної політики України. – 2020. URL: <http://www.msp.gov.ua/projects/586/>.

19) Звіт про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку Житомирської області на період до 2027 року та Плану заходів на 2021-2023 роки з її реалізації – 2019. – URL: <http://economy-zt.gov.ua/files/e-region/2020/01/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%83%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%83%20%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%BA%D1%83.pdf>.

20) Стратегія розвитку Житомирської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – 2015. – URL: http://dfrr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2016/02/Strategiya-rozvitku-ZHitomirskoyi-obl..pdf.

21) У 2020 році департамент Житомирської ОДА підписав на 1,1 млрд грн договорів на ремонт доріг: хто та де виконує роботи [Електронний ресурс] // Житомир.info. – 2021. – URL: https://www.zhitomir.info/news_197398.html.

22) Стратегія розвитку Житомирської області на період до 2027 року [Електронний ресурс]. – 2019. – URL: http://dfrr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2020/01/Strategiya-do-2027-roku.pdf.

23) В Україні функціонує 1029 опорних шкіл та 1535 філій [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/news/v-ukrayini-funkcionuye-1029-opornih-shkil-ta-1535-filij>.

24) Велике будівництво. Про проєкт [Електронний ресурс] // КМУ – Режим доступу до ресурсу: <https://bigbud.kmu.gov.ua/>.

25) Житомирська область серед регіонів-лідерів, які повністю реалізували програму «Великого будівництва» у 2020 році, - Мінрегіон [Електронний ресурс] // Житомир.info. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://www.zhitomir.info/news_197152.html.

26) Показники діяльності закладів охорони здоров'я Житомирської області за 2015–2019рр. [Електронний ресурс] // Департамент охорони здоров'я Житомирської ОДА. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: http://oz.zt.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=31&Itemid=5.

27) Віталій Бунечко. Майже 200 кілометрів доріг влаштовано на Житомирщині у 2020 році в рамках програми президента України "Велике будівництво" [Електронний ресурс] // Житомирська РДА. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <http://zhytomyr-rda.gov.ua/vitalij-bunechko-majzhe-200-kilometriv-dorih-vlashtovano-na-zhytomyrshchyni-u-2020-rotsi-v-ramkakh-prohramy-prezydenta-ukrainy-velyke-budivnytstvo/>.

28) Готра В. В. Формування стратегічних пріоритетів розвитку регіону як засобу реалізації їх потенціалу / В. В. Готра. // Науковий вісник Ужгородського Університету. – 2019. – №2. – С. 49–54.

29) Ігнатова Т. Інституціональне середовище розвитку конкурентоспроможності регіональної економіки / Т. Ігнатова URL: <http://econom.nsc.ru/conf08/info/Doclad/Ignat2.doc>.

30) Шиманська В. В. SWOT-аналіз туристичного комплексу Житомирщини / В. В. Шиманська. // Економіка. Управління. Інновації. Серія : Економічні науки. - 2011. - № 1.

31) Єфремова Н. Ф. Державна регіональна політика та її роль у забезпеченні сталого економічного розвитку регіонів / Н.Ф. Єфремова, О.І. Чічкань, В.І. Роєнко // Економіка та держава. – 2016. – № 3. – С. 42–45

32) Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти: /О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк та ін./ – Донецьк : НАН України, Інститут економіки промисловості, 2012. – 534 с.

33) Територіальний розвиток та регіональна політика в Україні / за ред. В.С. Кравціва. – Львів : НАН України, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України, 2015. – 204 с.

34) Савченко В.Ф. Програмне регулювання соціально-економічного розвитку на регіональному рівні : монографія/ за ред. В.Ф. Савченко. Чернігів : Чернігівські береги, 2007.– 516 с.

35) Просторовий розвиток регіону: соціально-економічні можливості, ризики і перспективи : монографія / за ред. Л.Т. Шевчук. – Львів : ПП «Арал», 2011. – 256 с.

36) Благоразумова О. Державне регулювання соціальної сфери в умовах циклічності економіки / О. Благоразумова // Схід. — 2011. — № 2 (109). — С. 3-6.

37) Панасюк В.М., Бродовська О.Г. Інфраструктура ринку. Електронний науково – практичний журнал. № 32, 2019. – С.175 - 183

38) Приходченко Т. А. Проблеми підвищення ефективності державної стратегії регіонального розвитку України [Електронний ресурс] / Т. А. Приходченко // International scientific journal. - 2016. - № 1(2). - С. 86-88.

39) Приходченко Т. А. Основи управління сталим розвитком регіону [Електронний ресурс] / Т. А. Приходченко // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2016. - Вип. 6(2). - С. 52-57.

40) Панасюк В. М. Механізми та інструменти удосконалення і модернізації соціальної інфраструктури регіону / В. М. Панасюк // Причорноморські економічні студії. - 2019. - Вип. 45. - С. 95-100.